

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі
ринку кондитерських виробів України)»

Виконавець:

студентка ФЕУП

Донцул Анастасія Василівна _____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

Однолько Вікторія Олександрівна _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Кон'юнктура являє собою сукупність умов, ознак, які характеризують становище в економіці країни, в окремих галузях, регіонах, на окремих ринках товарів або у світовому господарстві в цілому за певний період часу.

Вивчення кон'юнктури ринку передбачає аналіз ситуації на ринку та її прогнозування. Кінцевим підсумком такого дослідження є отримання відповідей на наступні питання: в який момент і за якими цінами слід продавати або купувати товар. Тобто кон'юнктура визначає комерційну цінність і конкурентоспроможність товарів та послуг.

Харчова промисловість України є однією з найбільш успішних і привабливих галузей національної економіки. За даними Державної служби статистики України частка виробленої продукції харчової промисловості в загальному обсязі продуктів промисловості за підсумками 2016 року складає 18,3% , а за підсумками 2017 року – 17,7%. Харчова промисловість є галуззю національної економіки, що орієнтована на задоволення базових потреб споживачів, тому вона менше за інші галузі схильна до коливань і характеризується відносно стабільним попитом, але пропорційно залежить від рівня життя населення. Однією з найбільш розвинених галузей харчової промисловості є виробництво кондитерських виробів. Частка реалізованих готових виробів кондитерської галузі в харчовій промисловості за підсумками 2016 року складає 13,0%, а за підсумками 2017 року – 12,7%.

В Україні кондитерські вироби не є предметами першої необхідності. Солодощі частіше з'являються на столах перед приходом гостей. Пік покупок – це День Святого Валентина, 8 Березня, новорічні свята. Шоколадну продукцію купують, коли потрібно швидко перекусити і заповнити енергію. Шоколад та інші солодощі вибирають і для підвищення настрою.

В останні роки кондитерський ринок в Україні потерпів змін, спричинених економічною кризою, зменшенням купівельної спроможності населення, підвищенням цін на товари та складною ситуацією на сході України. Однак даний ринок має потужний потенціал, тому є актуальною темою для дослідження. Він характеризується широким номенклатурним рядом товарів, які традиційно об'єднують в три групи: борошняні кондитерські вироби (солодке печиво, вафлі, пряники, рулети, кекси та ін.); шоколадні вироби, що містять какао (шоколад, шоколадні цукерки та ін.); цукристі вироби без какао (карамель, мармелад, желе, зефір та ін.). Тому актуальність дослідження ринку кондитерських виробів зумовлена ще й тим, що кондитерські вироби є групою харчових продуктів широкого асортименту, які споживаються майже усім населенням.

Ринок кондитерських виробів України досить стрімко розвивається: нарощуються обсяги виробництва, а головне, споживачі потребують нових видів кондитерських виробів, на що галузь, аби не втрачати доходи, має швидко реагувати розширенням асортименту, не припиняючи виробництво традиційної продукції.

Сучасні умови жорсткої конкуренції та обмеження з боку країн Митного союзу спонукають українську кондитерську галузь відкривати і освоювати нові

ринки збуту. Відкриття європейського ринку для українських виробників дозволить збільшити обсяги експорту. Основна проблема – відповідність продукції європейським нормам і стандартам якості.

Проблемам розвитку кондитерської галузі в Україні присвячено праці багатьох українських вчених: Самотоєнкова О.В., Артюх Т.М., Богданович А.О., Заїнчковський А.О., Мещерова А.О., Шашина М.В., Тичинська А.І., Наумова М.А., Рибак М.О., Демяненко К.А., Тюха І.В., Кравчук Н.В. та ін.. Вони займалися вивченням ємності українського ринку кондитерських виробів, визначенням основних гравців, виявленням проблем кондитерської галузі на державному рівні, дослідженням можливих шляхів ефективності використання ресурсів в кондитерській галузі, а також виявили сучасні тенденції на ринку кондитерських виробів України.

Мета дослідження полягає в узагальненні теоретичних аспектів кон'юнктурних досліджень ринків готової продукції, в аналізі сучасного стану ринку кондитерських виробів в Україні та світі, у виявленні перспектив розвитку національного ринку кондитерських виробів та прогнозуванні ринкової кон'юнктури.

Завдання дослідження:

1. Визначити сутність поняття «кон'юнктура ринку», необхідність та основні завдання її дослідження.
2. Охарактеризувати методи дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку.
3. Дослідити специфіку ринку готової продукції кондитерської галузі в Україні.
4. Проаналізувати національний ринок кондитерських виробів.
5. Визначити основних суб'єктів на українському ринку кондитерських виробів.
6. Проаналізувати експортно-імпортний стан кондитерського ринку України.
7. Спрогнозувати розвиток українського ринку кондитерських виробів.
8. Визначити основні проблеми та перспективи розвитку ринку кондитерських виробів.

Об'єкт дослідження. Процес кон'юнктурних досліджень ринку кондитерських виробів.

Предмет дослідження. Сукупність теоретичних та прикладних аспектів кон'юнктурних досліджень та прогнозування розвитку ринку кондитерських виробів.

Методи дослідження. Під час дослідження кондитерської галузі України були використані загальнонаукові та спеціальні методи, а саме:

- системний аналіз – для аналізу існуючого ринку кондитерських виробів;
- групування і порівняння – в процесі аналізу виробників кондитерської продукції;
- маркетинговий метод – SWOT-аналіз для виявлення сильних та слабких сторін, а також можливостей та загроз кондитерської галузі України;
- методи економіко-математичного та фінансового аналізу – для визначення обсягів виробництва та реалізації кондитерської продукції, обсягів експорту та імпорту, розрахунку динаміки показників, прогнозування обсягів виробництва та споживання кондитерських виробів на наступні періоди;

- табличний, графічний методи – для наочного відображення аналізованих показників;
- рейтинговий аналіз (ранжування виробників кондитерської продукції за долею ринку, за популярністю серед споживачів).

Для прогнозування розвитку ринку кондитерських виробів була використана програма Excel 2010.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали періодичних видань та наукових конференцій, статистичні дані Державної служби статистики України та дані міжнародної статистики торгівлі TradeMap.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (69 найменувань) та 4-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 96 сторінок. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 21 рисунка.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: «Аналіз ринку кондитерських виробів України: проблеми та перспективи розвитку» // «Науковий вісник», Одеський національний економічний університет, 2018 р.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні аспекти дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку»** розглянуто загальну характеристику поняття кон'юнктури ринку та специфіку ринку кондитерських виробів як ринку готової продукції, фактори, які впливають на кон'юнктуру ринку, методика дослідження та прогнозування показників кон'юнктури.

У другому розділі **«Аналіз кон'юнктури ринку кондитерських виробів України»** проаналізовано об'єм та кон'юнктуру ринку кондитерських виробів України, обсяги виробництва та реалізації продукції за останні роки, сезонність реалізації, експортно-імпортний стан даного ринку.

У третьому розділі **«Перспективи розвитку ринку кондитерських виробів України»** запропоновано прогнозне значення обсягів виробництва та реалізації продукції, вирішення існуючих проблем та шляхи розвитку ринку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. На основі дослідження різних підходів до визначення сутності кон'юнктури узагальнено поняття економічної кон'юнктури як напрямку і ступеню зміни економічних процесів на основі зіставлення їхніх окремих елементів у динаміці. А також поняття кон'юнктури ринку як конкретної економічної ситуації на ринку на даний момент або за певний відрізок часу, що характеризується співвідношенням попиту і пропозиції товарів, а також величиною товарних запасів. Наявність даних про кон'юнктуру ринку дає змогу приймати рішення щодо поліпшення ситуації на

ринку, забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів ринку, краще задоволення попиту населення і досягнення вищих показників ефективності і прибутковості діяльності.

2. Розглянуто методика кон'юнктурних досліджень. Таке дослідження має дати відповідь на запитання: де, коли і за якими цінами можна продати або купити товари. Загалом методи, за якими здійснюється кон'юнктурний аналіз, поділено на три основні групи: методи економічного загальносистемного аналізу; економіко-математичні методи; економіко-статистичні і методи математичної статистики. Завершенням дослідження кон'юнктури по кожному методу є прогноз можливого сценарію розвитку при збереженні існуючих тенденцій.

3. Ринок продуктів харчування відрізняється від інших ринків найбільшою стабільністю попиту, а також тим, що споживачами його товару є насамперед всі без винятку мешканці країни. Тому кондитерська продукція, як один із видів товарів харчової промисловості, підлягає стандартизації, сертифікації та контролю за якістю як уже готового кінцевого продукту, так і стадій його виготовлення. Регулювання безпечності та якості кондитерської продукції визначається методами, які викладені в гармонізованих з міжнародними та європейськими стандартами ISO та EN. Також фахівці галузі розробляють національні стандарти на готову продукцію та сировину, які гармонізовані з вимогами стандартів ЄС та Європейської комісії Кодексу Аліментаріус.

4. Кондитерська галузь є однією з найбільш розвинених галузей харчової промисловості. Частка реалізованих готових виробів кондитерської галузі в харчовій промисловості за підсумками 2017 року складає 12,7%. У 2017 році було реалізовано кондитерської продукції на 48293,9 млн. грн., а за січень-серпень 2018 року – на 33030,7 млн. грн. При цьому споживання кондитерської продукції характеризується сезонністю. Найбільший пік реалізації припадає на листопад, а найбільше зниження реалізації – на січень та червень. Однак, сам процес виробництва кондитерських виробів є досить матеріаломістким. Це зумовлює значну чутливість виробників до стану ринків цукру та какао-бобів. Тому виробники є залежними від політичних та економічних ситуацій в країні.

5. Стабільність української кондитерської галузі сьогодні забезпечують дев'ять підприємств: «Roshen», «Конті», «АВК», «КрафтФудз Україна», «Полтавакондитер», КФ «Світоч», «Житомирські ласощі», корпорація «Бісквіт-Шоколад» та «Черкаська БФ». При цьому 50% ринку поділили між собою корпорація «Roshen» та компанія «Конті». Загалом конкуренція між виробниками зберігається на високому рівні – як за ціновими, так і за неціновими (якість, упаковка та ін.) параметрами. У 2017 році в список найбільших в світі виробників солодошів GlobalTop 100 CandyIndustry увійшли 3 компанії з України: «Roshen»(24 місце), «KontiGroup»(43 місце) і «АВК»(67 місце).

6. Україна активно розвиває міжнародну торгівлю з різними країнами – співпрацює як з уже налагодженими ринками збуту, так і відкриває нові. Поступово відходячи від політичних та економічних потрясінь Україна нарощує темпи виробництва й експорту-імпорту продукції. Загалом в 2017 році Україна імпортувала кондитерської продукції майже на 128,0 млн. дол., в тому числі

цукристої кондитерської продукції – на 35,7 млн. дол, а шоколаду на кондитерських виробів з вмістом какао – на 92,3 млн. дол. Загальний обсяг експорту в 2017 році склав 265,5 млн. дол, в тому числі цукристої кондитерської продукції – на 113,5 млн. дол, а шоколаду та кондитерських виробів з вмістом какао – на 152,1 млн. дол.

7. Прогноз обсягів реалізації української кондитерської продукції показав, що обсяги реалізації продукції в майбутньому будуть зростати. В середньому за рік обсяг реалізації зростає на 4982,23 млн. грн або на 13,1%. Побудований прогноз виробництва на 2018-2019 рр. показує, що виробництво має тенденцію до скорочення у короткостроковій перспективі, але в довгостроковій – існує тенденція до росту.

8. В ході дослідження було виявлено основні проблеми та перспективи розвитку ринку кондитерських виробів України (SWOT-аналіз). Головними проблемами є падіння обсягів виробництва, спад національного споживання внаслідок зниження платоспроможності населення, коливання курсу валют. В світлі останніх подій українським товаровиробникам потрібно шукати нові ринки збуту продукції. Серед перспектив розвитку ринку було виділено чотири основні тенденції – вихід на нові ринки, акцент на незаповнених нішах, ритейлерські лінійки, нові ідеї для рекламних кампаній. Також виробники все більше уваги приділять упаковці своїх продуктів.

АНОТАЦІЯ

Донцул А.В. «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку кондитерських виробів України)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2018.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти поняття «кон'юнктури ринку», методи дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку, особливості регулювання кондитерського ринку в Україні.

Проаналізовано виробництво та реалізацію кондитерської продукції, експортно-імпортний стан ринку кондитерських виробів. Визначено сезонну залежність виробництва. Розроблено прогнозне значення обсягів виробництва та реалізації кондитерської продукції на основі трендових моделей.

Запропоновано можливі шляхи підвищення конкурентоспроможності українських виробників кондитерських виробів, напрямки розвитку ринку кондитерської продукції в цілому в Україні.

Ключові слова: кон'юнктура, ринок, прогнозування, кондитерська галузь, готова продукція, сезонність, експорт, імпорт.

ANNOTATION

Dontsul A.V. «Analysis and forecasting of market conjuncture (on the example of the confectionery market of Ukraine)».

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges» under the master's program «Economics, Planning and Business Management». – Odessa National Economic University. – Odessa, 2018.

The work deals with theoretical aspects of the concept of "market conditions", methods of research and forecasting of market conditions, peculiarities of regulation of the confectionery market in Ukraine are considered in this paper.

The production and sale of confectionery products, export and import condition of the confectionery market have been analyzed. The seasonal dependence of production has been determined. The forecast value of volumes of production and sales of confectionery products on the basis of trend models has been developed.

Possible ways of increasing the competitiveness of Ukrainian confectionery producers, directions of development of the confectionery market in Ukraine in general have been proposed.

Keywords: market conditions, market, forecasting, confectionery industry, finished products, seasonality, export, import.